

5 КЫЛААС

[illegible]

Өйдөөн: ханнык эмэ сорудабы бүтүн кылаас толорботох түгэнигэр, үөрэх бырагыраматын уратытынан, түмүгү хомуйуу форматыгар, баал оннугар “Тиэмэ үөрэтиллэ илик” диэн суруллар.

ӨРӨСПҮҮБҮЛҮКЭТЭЭБИ БЭРЭБИЭРКЭЛИИР ҮЛЭ (РПР)

ДЕМО-барыйаан

5 КЫЛААС

- 1 *Тиэкиһи болҕойон аах. Ускуонкалары арый сөптөөх буукубалары, сурук бэлиэлэрин туруоран уһул.*

Киэһэ буолуута халлаа..а **хара** былыт **таҕыста**. Күн.ый көстүбэт буолла. Арҕааттан күүст..х тыал¹ түстэ Эмискэ уот кым(нь, ннь)ыы кылбас гынна. Ча(ҕ, х)ылҕан чаҕылыйда. Халлаан хайа ыстаныах ку(рд, дд)ук **күүстээх** эти(н, н) эттэ.

Онтон курулас ардах кутта Сотору соҕус т..ргэннэ чалбах халыйда, буор сыыс хаптайда. Сир дойду сирэин² суу..ут оҕо ку(рд, дд)ук ырааһырда-мичээрд..тэ.

2

Тизкискэ^(1, 2) бэлиэтэммит тыллары ырыт:

➤ *доржоонунан ырыт*_____

➤ *састаабынан ырыт,*

➤ *сага чааһын быһаар*_____

3

Тизкискэ баар ХАРА, КҮҮСТЭЭХ тыллар онтуоньумнарын суруй.

4

Бастакы этииттэн туһааны уонна кэпсиирэни уһул, аннынан тарт.

5

Тизкискэ тирэнэн «ардах» диэн тыл хайдах өйдүүргүнэн быһааран 3 этиинэн суруй.

Бэрэбиэркэлиир үлэ сыанабыла

Бэрэбиэркэлиир үлэ сыанабылыгар алын кылаас оскуолатыгар үөрэппэтэх таба суруйуу уонна сурук бэлиэтин быраабылалара аабыллыбаттар.

Сөптөөх эппиэт

Киэһэ буолуута халлаа**НН**а хара былыт табыста. Күн-ый көстүбэт буолла. Арбааттан күүст**ЭЭ**х тыал¹ түстэ. Эмискэ уот кым**НЬ**ы кылбас гынна. Ча**Б**ылбан чабылыда. Халлаан хайа ыстаныах ку**РД**ук күүстээх эти**Н** эттэ. Онтон курулас ардах кутта. Сотору собуус т**ИЭ**ргэннэ чалбах халыйда, буор-сыыс хаптайда. Сир-дойду сирэйн² суу**ММ**ут оҕо ку**РД**ук ырааһырдамичээрд**ЭЭ**тэ.

Сыаналыыр кэринг	Баал
1. Таба суруйуу. Бу кэрингэ ускуонка иһиттэн сөптөөх буукубаны талыы, көппүт буукубаны туруоруу, ханыыласпыт тылы таба суруйуу сыаналанар	
Таба суруйууга албаһа суох устуу; 1 толооһо суох албас баар	5
2-3-тэн элбэҕэ суох албаска	4
4 албаска	3
5 албаска	2
6- албаска	1
7 албаска	0
2. Сурук бэлиэтин сөпкө туруоран устуу	
албаһа суох	4
1 албаска	3
2 албаска	2

3-алѣаска	1
4 -тэн элбэх алѣаска	0
3. Тиэкиһи устуу	
Тиэкиһи алѣаһа суох устуу эбэтэр иккиттэн элбэѣэ суох алѣас: 1) тылы көтүтүү; 2) эбии тыл суруйуу; 3) тылы хос суруйуу	4
3-4 алѣастаах устуу: 1) тылы көтүтүү; 2) эбии тыл суруйуу; 3) тылы хос суруйуу	3
5-тан элбэх алѣастаах устуу: 1) тылы көтүтүү; 2) эбии тыл суруйуу; 3) тылы хос суруйуу	2
6-тан элбэх алѣастаах устуу: 4) тылы көтүтүү; 5) эбии тыл суруйуу; 6) тылы хос суруйуу	1
7-тан элбэх алѣастаах устуу: 7) тылы көтүтүү; 8) эбии тыл суруйуу; 9) тылы хос суруйуу	0
<i>Мунутуур баал</i>	13

2

Тиэкискэ (^{1, 2}) бэлиэтэммит тыллары ырыт.

Хоруй холобура:

Сөптөөх үлэ сыанабыла	баала
Сөптөөх эппиэт: Састаабынан ырыты (тыл олобо+сыһыары булуу, түһүк ыйы) □Сирэйин – сирэй+э +н (туохтуу, тугу?), санга чааһа-т/а	
1) Сөптөөх тылы булан үһүлбүт, тылы сөпкө састаабынан көрдөрбүт(олобун булбут+сыһыарыга араарбыт).	3
2) Сөптөөх тылы булан үһүлбүт, тылы састаабынан көрдөрүүгэ сыһалаах. (олобун булбут+сыһыарыга араарбатах).	2
3) Сөптөөх тылы булан үһүлбүт, тылы састаабынан көрдөрүүгэ сыһалаах. (олобун булбатах+сыһыарыга араарбатах).	1
Тылы суруйбатах, атын сыһа тылы устубут	0
Тылы суруйбатах, атын сыһа тылы устубут эрэри атын тылы сөпкө ырыппыт. Сыанабыл ыйыллыбыт пууннарынан көрүллэр (1), 2), 3).	
Санга чааһын таба ыйбыт	1
Санга чааһын сыһа ыйбыт, ыйбатах	0
Сөптөөх эппиэт Дорбоонунан ырыты(буукуба, дорбоон ахсаана) Тыал-4 буукуба, 3 дорбоон, 1 сүһүөх Т- бүтэй дорбоон, ньиргизэр суох, ханыылаһар, хоһулаһар ЫА- аһаҕас дорбоон, дыптуон, кэлин, айах Л- бүтэй дорбоон, диэрийэр, ханыыласпат	
Дорбооннору сөпкө ыйбыт, характеристикатын толору суруйбут. Сыһата суох.	4
Дорбооннору сөпкө ыйбыт, характеристикатыгар суруйууга 1 сыһалаах, эбэтэр ситэтэ суох	3
Дорбооннору ыйарыгар, характеристикатыгар суруйууга- 2 сыһалаах эбэтэр ситэтэ суох	2
Дорбооннору ыйарыгар, характеристикатыгар суруйууга- 3 сыһалаах	1
Дорбооннору ыйарыгар, характеристикатыгар суруйууга сыһа, соруудах оноһуллубатах	0
Барыта холбоон	8

3

Тиэкискэ баар **ХАРА, КҮҮСТЭЭХ** тыллар онтуоньумнарын бул.

Сөптөөх үлэ сыанабыла	баала
Сөптөөх эппиэт: Хара-маһан, күүстээх-мөлтөх	
Бэлиэтэммит тыллары сөпкө үһүлбүт, онтуоньумнары булбут	2
Бэлиэтэммит тыллары сөпкө үһүлбүт эбэтэр биир онтуоньумну булбут. Эбэтэр биир тылы уонна биир онтуоньумну булбут	1
Соруудах оноһуллубатах, онтуоньуму булбатах	0
Барыта холбоон	2

4 Тиэкистэн бастакы этииттэн туһааны уонна кэпсиирэни уһул, аннынан тарт.

Сөптөөх үлэ сыанабыла	баала
Сөптөөх эппиэт: <u>Эппиэтэ: Хоруйа: Былыт (туһаан) табыста(кэпсиирэ).</u>	4
Этии тутаах чилиэннэрин таба уһулбут, аннынан таппыт.	4
Этии тутаах чилиэннэрин таба уһулбут, биирин таппатах	3
Этии тутаах чилиэннэрин таба уһулбут, аннынан таппатах	2
Этии тутаах чилиэнин биирин таба уһулбут, аннынан таппыт эбэтэр	2
Этии тутаах чилиэнин биирин таба уһулбут, аннынан таппыт	1
Сорудах оноһуллубатах	0
Барыта холбоон	4

5 Тиэкискэ баар «ардах» тыл суолтатын хайдах өйдүүргүнэн быһааран суруй.

Сөптөөх үлэ сыанабыла	баала
Сөптөөх эппиэт. Ардах- халлаантан сөнүү буолан түһэр уу. Тиэкискэ күүстээх ардах түспүтүн туһунан суруллубут. Күүстээх этин, чабылхан чабылыйбыт. Бэлиэтэммит тыл суолтатын оҕо хайдах өйдүүргүнэн быһаарыллыбыт. Таба суруйууга сыһаа суох	2
Бэлиэтэммит тыл суолтатын оҕо хайдах өйдүүргүнэн быһаарыллыбыт. Тылы быһаарыыга сыһалаах	1
Сорудах оноһуллубатах	0
Барыта	2

Үлэни сыаналыыр кэринг:

Үлэни толоруу мунутуур баала - 29 баал.

Үлэ баалын сыанаҕа таһаарыы барыла:

Сыана	“2”	“3”	“4”	“5”
Баал	0-12	13-18	19-23	24-29